

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Locuînîa Redactorului:

si
Cancelari'a Redactiunii:

e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespun-
dintii regulai ai „Federatiunii“
Articlii tramisii si republicati se
voru arde.

Pretiu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu întregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Invitare de prenumeratiune

la

FEDERATIUNEA

pre semestrulu II. (iul.—dec.) 1868.

Incependu-se semestrulu II. deschidemu pre-
numeratiune la diurnalulu nostru, totu cu conditiunile,
cari se vedu in fruntea lui, si rogâmu pre p. t. dori-
torii de a avè acestu diurnalu, sê binevoiesca a grabi
cu prenumeratiunea, ca sê ne potemu orientâ de
tempuriu in privinti'a nrului esemplarielor.

Redactiunea.

Scire electrica partec. a „Feder.“

Sigetulu Marmatiei, 28 iuliu. Consentîma
cu dlu Macelariu pentru lupt'a suscepata in intere-
sulu Romanismului asupritu. Primesca recunoscintia.
Romanii binesentîtori din Maramuresiu.

Pest'a, 17/29 iuliu 1868.

Incependu de la diuarele magiariloru cele gu-
verniali, dîse liberali si democratice, pana la cele be-
letristice si glumetic, cari aparu in limb'a magiara si
germana in regatulu Ungariei si in Marele Principatu
alu Transilvaniei, atâte-a calumnie si insulte se stra-
cura pre fia care dî contra romaniloru si contra in-
tereselor loru natiunali, in câtu, de cum-va am sta a
le inregistrâ tote si a le respinge de ameruntulu,
diu, nu ni-ar fi de ajunsu paginile foieloru nostre
publice.

De si cunoscemu scopulu pecatosu si tendinti'a
diurnaleloru magiare si magiarone: de a ne innegrî
innaintea Europei, de a mistificâ si de a inveninâ
opiniunea publica fatia cu noi, trecemu de multe ori
cu vederea nenumerate calumnie de a le loru, nu le
respingemu nici nu reflectâmu seriosu la ele, câ-ci
cugetâmu, câ este pecatu a petrece tempulu celu
scumpu cu refrangerea deselor scorniture a le a ce-
loru diurnale guralive. Candu vedemu inse câ obras-
nici'a loru a trecut si culmea, ni este cu nepotintia
a tacè, si cu unu atare casu ne vedemu siliti a ne
ocupâ asta-di.

In nrulu 29 alu diurnalulu magiaru, ce porta
numele „Honvéd“ a esîtu unu articulu, mai bine,
unu planu strategicu despre ocuparea Romaniei prin
austro-magiari la eventualea erumpere a resbelului
orientalu.

Ce se tiene de partea strategica a acestui planu,
publicatu de cutare Kápolnai, (fostu caprariu in arma-
ta austriaca si mai tardiu emigrantu in Itali'a) in
generalu neci nu potemu reflectâ la ea, d'in cauza câ
autorulu nu areta neci cea mai putiena versare in
sciintiele militare sêu vre o cunoscintia topografica si
date statistice esacte, ci însîra numai nescari apuca-
ture sarbede, nesce asertiuni, cari se palmuiescu in-
se-si pre sine. Ca sê nu amintîmu altele spre dove-
da, Kápolnai dîce, câ la erumperea resbelului orien-
talu, Romania va cadè fâra neci una lupta si resi-
stintia in man'a armatei austro-magiare. O astufeliu
de asertiune nefundata este documentulu celu mai
palpabilu, câ Kápolnai sêu nu cunosce pasurile (vâ-
mile) si positiunea Romaniei de d'in colo de Carpati,
sêu pote câ domni'a lui a esplotatu maestri'a navi-
gatiunei prin aeru, si cugeta, câ prin balone se voru
potè descarcâ armatele honvediane d'in Pest'a si Se-
gedinu de a dreptulu preste Carpati la Iasi si Craiova;

pentru câ almintrea nu potemu aflâ motivulu unui
limbajiu atâtu de cutediatoriu, si almintrea nu ne
potemu intipul o trecere preste Carpati ca prin una
holda de secara!

Crede cine-va, câ unu poporu, care e insufletitu
ca romanulu de amorulu patriei si alu drepturiloru
sale natiunale, carele si-a pastratu autonomi'a tierci
prin valuri grele in decursulu secuîloru, si-ar' lasâ
frontier'a calcata fâr' de a da pieptu cu dusmanii?
Nice de câtu! Cine nu ni crede, consulte trecutulu
Romaniloru si se va convinge.

De multe ori au incercatu magiarii a se incuibâ
in Romania: sub Carolu Robertu, Ludovicu celu
Mare, Sigismundu, dar' mai alesu sub Mathi'a Cor-
vinulu, carele conducea in persona armat'a Ungariei,
inse abîe a intratu in Romania si intratât'a i s'a
strimatu portile Carpatiloru, in câtu numai cu mare
greutate a potutu scapâ viu si cu armat'a diecimata
prin d'insele.

Viermele celu mai nepotintiosu, simtîndu-se cal-
catu in petierele dusmanului, staruiesce a scapâ de
nevoia, — cugeta invetiatiulu strategicu caprariu d.
K. câ stranepotii legiuniloru lui Traianu voru deschi-
de de buna voia portile Romaniei „honvediloru“?
Neci candu! D'in contra lu-potemu asecurâ, câ pana
la frangerea loru silnica, se voru sparge mii de ca-
pete de stancele Carpatiloru. — Unu lucru numai ne
impiedeca, dar' l'am convinge si mai bine pe strate-
giculu magiaru; câtu e de lunga, fatigiosa, pietrosa
si periculosa calea de la Pest'a si Segedinu pana la
Iasi si Craiova!...

Repetîmu câ, nevoindu a reflectâ la partea stra-
tegica a planului susu dîsu, lasâmu pre K. et con-
sortes sê-si faca socotel'a fâra birtasiu, lu-lasâmu
leganandu-se in chibsiurea sa chimerica de generalu
â la Moltke Napier, si in ratecirea, câ Romanii se po-
tu considerâ ca Abissinii, — viitoriulu ni va aretâ in
câtu are dsa dreptu.

Avemu inse câte-va cuvinte la espressionile dus-
manose si la datele lui false.

Ni aducemu aminte câ, inca in anulu trecutulu,
intr'unu diurnalu romanescu, care altufeliu nu e tot-
deun'a una oglinda curata a simtiemintelor romane,
se stracurase unu articulu, care, vorbindu despre su-
premat'i'a magiariloru, i numiâ pre acesti-a: barbari.
Vediendu câ diurnalistic'a magiara se revolta d'in tote
poterile, noi n'am intardiatu a li da splicatiuni cuvenin-
tiose — forma de satisfactiune — si éca Kápolnai, care
inca credemu câ s'a revoltatu pre acelu tempu daca
a auditu cum-va de acea veste, vine a ni document-
tâ, câ acelu diurnalu romanu n'a vorbitu pleve, can-
du a dîsu, ce-a dîsu atunci. D. K. dîce, câ romanii
sunt unu poporu prapaditu, demoralisatu si lipsitu de
tota civilizatiunea, ba nerusinat'a-i obrasnicia merge
atâtu de departe, in câtu cuteza a ne negâ chiaru si
originea, dicandu, câ Romania e locuita de 3 milioane
de tîgani, d'intre cari romani nu sunt mai multi de
câtu 3 la suta (ipsissima verba.)

Pan' acum s'au gasitu si nescari istoriografi ve-
netici si ignoranti, cari se opintiau a ne deduce de la
ras'a slava, — d. K. merge si mai departe si ne de-
gradeza pana unde a potutu numai ajunge marele
sêu ingeniu caprarescu.

Intr'adeveru asertiunile d. K., cari constata una
ignorantia crasa in istori'a Romaniei, tiesuta cu cea
mai malitiosa vointia, nu merita decâtu totu despre-
tiulu nostru, si daca totu-si amintimu de ele, acést'a
o facemu, ca sê aretâmu lumei in ce modu se silescu
a-si da pre fatia inalt'a cultura si civilizatiune acei-a,
cari se revoltasera formalu pentru amintit'a apostro-
fare a diuariului romanescu.

Sê-i deschidemu nitielu ochii.

Romania e impoporata de 5 milioane de romani,

intre cari se gasesce, ce e dreptu, unu numeru neim-
portantu de bulgari, greci si tîgani, cea mai mare
parte domiciliati si trecuti ca cetatieni romani; de
unde numai obrasnicia cea mai cutediatoria se pote
degradâ pana a trage conclusiune de la una parte-
cica neinsemnata la întreaga natiunea suverana.

Romania e provediuta cu academia scientifica,
cu universitâti, gimnasia, mii de scole populare cu
profesori demni salarisati de statu si alte sute de in-
stitutiuni, cari sunt totu atâte-a dovedi, câ d. K. si-a
culesu datele sale d'in raporturile false a le corespun-
dintiloru evrei platiti, cari nu inceta a atacâ Ro-
mania in totu modulu si cu tota ocaziunea.

Dara K. e si mare finantieru. Elu dîce, mai de-
parte, „câ detori'a de statu a Romaniei se urca la 42
milione de flor., d'in cari se potu legitimâ numai 11
milione, date pentru cheltueele resbelului d'in Crimea
si pentru desdaunarea sclaviei d'in Moldov'a, éra cei-
alalti bani s'au prepaditu fâra neci unu folosu, pen-
tru infintiarea centralismului dupa modelulu fran-
cesu“, etc.

Nu e lucru mai urtiosu, de câtu a scrie despre
una tema, de care respectivulu nu are neci una cu-
noscintia reala.

Câ Romania are detoria, nu e secretu, inse —
afara de Prussia, Elvetia si Belgiu — care statu in
Europ'a n'are detorie?

Câ sub regimulu trecutulu ar' fi potutu fi admini-
stratiunea mai buna concedemu, dara câ 31 de mi-
lione s'au stracuratu fâra neci unu folosu, negâmu;
pentru câ numai pentru desdaunarea mosfeloru, mo-
nastiriloru inchinate si revindcate, s'au depusu in
Constantinopole, la banc'a otomana, 30 de milioane fr.,
dar' apoi de unde s'au acoperitu spesele institutiuni-
loru cultului, armatei, arsenalului si a le armaturei
croite de la 1856 in coce?

D. K. e ignotus in Israel si s'a folositu de date
evreesci, culese de pre strade.

Detori'a suspomenita nice decâtu nu geneza
tier'a; stâ in bunavointi'a Romaniei, a esarindâ pre
10 ani mosfele statului, si éca, câ nu numai a scapatu
de detorie, ci inca in privinti'a acést'a i s'a oferitu de
câtra unu consortiu 100 de milioane plus.

Ar' fi mai bine, ca K. sê mature mai antêiu cur-
tea propria si sê nu se mestece in trebile veciniloru,
cari nu le cunosce de feliu.

Mai dîce K., câ totu venitul Romaniei nu trece
preste 17 milioane de fl., si astufeliu, nefindu cheltue-
lele anuali in proportiune dreapta cu venitul, Roma-
nia e bancrota, etc. (Risum teneatis!)

Ni se pare, câ bugetulu Romaniei s'a publicatu
la tempulu sêu in diurnalulu „Federatiunea“, pre-
cum si in „Gaz. Trannei“. Decum-va K. si-ar' fi lua-
tu ustenele a-lu ceti, apoi nu se faccâ de rusine cu
descrierea unor absurditâti atâtu de cornurate.

Pentru câ pre basea dreptei nostre informatiuni,
Romania, neesplotata precum e, se bucura de vr'o
câte-va milioane de franci prisosu pre fia-care anu, si
daca se voru face drumurile de fieru, si se va intru-
duce in tiera una economi'a rurala mai ratiunabile (de
care are forte mare lipsa), daca se voru esplotâ sali-
nele si minele, care tesauru jace adi pre pamentulu
Romaniei, fâra de a se trage d'intr'insulu vr'unu folosu
mai importantu, apoi sê scie K. et consortes, câ mai
bogata si mai fericita tiera nu esiste neci in Ame-
ric'a.

Datele d. K. despre armat'a Romaniei inca sunt
false. Anume elu dîce, „câ Romania nu are de câtu
17,000 de ostati regulati si 9200 de granitieri cu do-
robanti cu totu.“ Nu e dreptu! Militi'a regulata face
24,000, totu asiè si granitieri cu dorobantii, fâra
gard'a natiunale, — dispune cam de vr'o 120 de tu-

nuri, mai mare parte ghintuite, si de unu arsenalu bine provediutu.

Dupa infintiarea legi, votata de camera, Romania va ave in scurtu tempu 120,000 de ostasi bravi, caroru-a li va lipsi numai ocaziunea — botezulu — ca se pota inspira mai multu respectu inimiciloru, cari-i batjocurescu neincetatu.

De-si Romania adi nu e inca in stare a lua vr'o parte agresiva in concertulu resbeleloru, dar' e tare si puternica de ajunsu de a-si pastra otarele si independintia. Unu poporu fia catu de micu, inse resolutu, e puternicu in tier'a sa propria, si vai de dusmanulu, care cuteza a-lu agredia!

Vomu urmã.

Iagu.

Dieta Ungariei.

Siedintia casei deputatiloru d'in 27 iuliu.

Voindu a intregi raportulu nostru d'in nr. tr. revenimu la acesta siedintia insemnandu, ca cetindu-se raportulu comisiunei de 10, dlu Hodosiu dice urmatoriele:

Ios. Hodosiu. Onorabile camera, inca in un'a d'in siedintiele trecute, candu pentru prim'a ora s'a cetitu raportulu comisiunei de diece in caus'a de presa a deputatiloru Alexandru Romanu si Ladislau Bözörményi, mi-luasem voi'a de a propune ca nu numai raportulu comisiunei si suplicele procurorului generalu, ci si articlii incriminati se se tiparesca si se se imparta intre deputati, ca se pota studia tote actele si asiã se se pota pronuncia in cunoscintia de lucru. — Atunci inse nu s'a primitu propunerea mea, ci s'a otaritu numai atãta, ca acumu deocamdata camer'a nu vede lips'a de a se tripari acei articli; asiã dar' acesta otarire nu e peremptoria; dreptu aceea mi-iau libertatea de a face acumu era-si aceea propunere, ca adeca articlii incriminati se se tiparesca si se se imparta intre membrii camerei.

Onorabile camera, nu facu acesta propunere pentru ca dora asiã voi a traganã lucrulu, d'in contra io voiescu ca acesta cauza se se decida catu se pote mai curendu. Tiparirea si impartirea articliloru s'ar' potã face inca asta-di, si in siedintia de mane s'ar' potã lua la desbatere acestu obieptu; asiã vedeti, ca nu voiescu traganarea lucrulu, dar' mi facu propunerea pentru ca toti se avemu cunoscintia lucrulu, si se nu fimu siliti a aduce otarire despre unu lucru care nu-lu cunoscemu.

Io sciũ, ca cea mai mare parte d'intre deputati nu cunoscũ articlii d'in „Federatiune“, sunt unii cari mi-au spus chiar mie ca ei nu sciũ nimica despre acei articli; ba si io sunt unulu care nu cunoscũ articlii incriminati d'in „M. Ujság“, prin urmare n'asiã potã vorbi la ei. Pentru aceea, domniloru, ve recomandũ propunerea mea, ca asiã se vedemu ore nu cumva subverseza vecsare tendentiosa; ore sunt justificabili afirmatiunile procurorului? Acest'a inse numai atunci o vomu potã judeca, deca vomu avẽ actele inainte-a nostra si le vomu studia; si pentru acest'a nu e multu 24 de ore.

La casu candu nu mi s'ar' primi acesta propunere, atunci propunu ca se se cetesca acei articli inainte de a se face desbaterea in merit. In tota intemplantia mi-reservu cuventulu la obieptu, avendu si aci de a face o propunere.

Nefiindu spriginita propunerea acest'a, cas'a procese dupa cum am vedutu in nr. tr., tienũ siedintie publica secreta, si dupa redeschiderea siedintiei publice luã cuventulu era-si dlu Hodosiu si, la finea cuventarei impartesita in nrulu trecutũ, presinta urmatori'a

Propunere:

In considerare, ca procurorulu, in scrisorile sale cãtra presedintele camerei, numai in generalu afirma ca prin articlii: „D'in Transilvania 19 fauru,“ apoi „Pest'a 2 martiu“ si „Romanii in dualismu,“ publicati in diurnalulu politicu „Federatiunea“, ce ese in Pest'a sub redactiunea deputatulu Alexandru Romanu — s'ar' fi comis delictulu, despre care suna §-ulu 6 d'in legea de presa;

in considerare, ca procurorulu nu citeza d'in acesti articli nici unu punctu, nici o expresiune care, dupa §-ulu memoratulu, ar' cuprinde in sine agitare in fapta contr'a unitãtii statulu de sub coron'a Stlui Stefanu, seu acitiare contr'a ascultarei de autoritatea publica legale;

in considerare, ca si altminterã nici d'in expresiunile, nici d'in spiritulu acelor articli nu se pote deduce acea fapta obiectiva, la care se provoca §-ulu 6 d'in art. XVIII. de la a. 1848;

in considerare, ca dupa acelu §, pre langa agitare, acitiare seu provocare, se cere fapta, fortia, er' in casulu presentu nu numai ca lipsescu si fapta si fortia, dar' nu subverseza nici cea mai simpla agitare seu provocare;

in considerare dara, ca in casulu de facia lipsesce faptulu obiectivu, adeca nu este nici o basa obiectiva la delictulu seu crim'a de presa intentiunata de procurorulu generalu;

d'in tote aceste considerande propunu a se edice ca: cererea procurorului generalu pentru invoirea camerei de a potã lua in procesu de presa pre deputatulu Alexandru Romanu nu se pote lua in considerare, si camer'a trece la ordinea d'ilei.

Pest'a, 27 iuliu 1868.

Josefu Hodosiu, m. p.,
deputatu alu cerculu Bradu, comit.
Zarandu.

Ludovicu Horváth partenesce, intr'o vorbire mai lunga, opiniunea comisiunei.

D. S. Borlea spriginisce propunerea d. Hodosiu. (Cuventarea-i va urmã in nr. viit.) Ministrulu de justitia B. Horváth inca e pentru parerea comisiunei, apoi icu cuventulu d.

Andrei Medanu. Onor. Casa! Deca amu voi se ne formãmu unu conceptu despre dreptulu de imunitate alu deputatiloru, d'in acelu punctu de vedere, d'in care lu-esplica dlu ministru de justitia, comisiunea de 10 si dlu deputatu Lud. Horváth, spriginitorulu acestei opiniuni, atunci amintulu dreptu nu este altu ce-va, decãtu unu conceptu secu, (sgomotu; strigãri: nu este adeveratu, la objectu!) Dupa teori'a acest'a, deca procurorulu de corona voiesce a persecuta pre vr' unu deputatu, este de ajunsu, deca va potã constata, ca foi'a seu articulu de sub cestiune este redactata respective scrisu de cutare deputatu dietale; elu este impoteritu a pasã singuru numai d'in acestu temeiu in contra respectivulu deputatu pentru a i-se suspende imunitatea, cerendu facultatea de a urdi investigatiune in contra lui si de a-lu potã trage la procesu de presa.

On. Casa! in astfelu de procedura nu este nici unu temeiu pentru care se se potã suspende imunitatea unu deputatu. Dupa parerea mea, procurorulu de corona este indetoratu a-si motiva cererea sa, enarandu faptele, pre cari si-basazea incriminarea, era on. casa are detorintia a cercetã, ca ore afla-se baremu urm'a faptelor. (Sgomotu mare. Nu se tiene de objectu. Se votãmu. Presedintele admonieza pre vorbitorulu,) d'icu, baremu urm'a faptelor, pe care e basata cererea procurorului de corona; inse in casulu presinte procurorulu nu si-a motivatu cererea neci cu unu cuventu, prin urmare, cas'a nu e in stare a-si implini misiunea acest'a, si totu-si comisiunea de 10 si-dede opiniunea pentru suspendere. Si carele este temeiu, pe care s'a basatu acesta comisiune? Numai acel'a, ca acus'a procurorului este de natura a trage dupa sine pedeps'a indicata in legea de presa, si pentru ca este constatatu, cumcã foi'a in care au aparutu articlii incriminati este redactata de condeputatulu Alexandru Romanu, fara inse de a areta ca acca acusa este intru adeveru intomeiata.

Io inse negu si acea afirmatiune a comisiunei de 10, cumca acus'a indicata de procurorulu coronei ar' contine delictu de presa si ar' aduce cu sine ore-care pedepsa pretinsa de legea de presa, si asiã mi-ieu voi'a a combatã acesta opiniune a comisiunii respective. Acuma se cercãmu, cu ce acusa procurorulu coronei pe deputatulu, in contra carui-a se cere suspenderea imunitãtii? Se dice, ca articlii incriminati ar' cuprinde agitatiune in contra unitãtii de stat a tierelor de sub coron'a S. Stefanu.

Io asiã sciũ, ca numai atacarea intregitãtii coronei este oprita prin legi, fiindu ca legile garanteza numai si numai individualitatea tierelor coronei, acest'a inse nu insemneza neci decum contopirea (fusiunea) totale a tierelor acelor-a, ci numai nedespartibilitatea lor, acea o concedu, ca atacarea acestei intregitãtii (nedespartibilitãtii) formeza delictu de presa; inse in acus'a d'in cestiune nu se dice, ca articlii incriminati ar' fi intentiunatu una astfelu de atacare, — asiã dara despre acest'a neci nu potã fi vorba. Contestarea seu denegarea unitãtii perfecte (fusiunii) a teritoriulu tierelor, apartinetorie suslaudatei corone, nu se pote califica de deliptu de presa si nu pote trage dupa sine neci o pedepsa; pentru ca o astu-felu de unitate perfecta a tierelor acestor'a in presinte nu existe. Insa-si diet'a ung. a recunoscutu inca in 1861 in adres'a asternuta Maj. Sale, cum ca Croatia are teritoriulu seu separat si pusetiunea sa propria. (Sgomotu mare. Stigãri: aceste nu se tiene de obiectu! Presedintele provoca de nou pe oratoru a remanã la obiectu. — Vorbitorulu reflecteaza, ca a areta smintele opiniunii comisiunii de 10 se tiene de obiectu, si apoi si-continua vorbirea intre murmure neinterupte.) — Asiã dara unitatea perfecta, despre care este vorba in opiniunea comisiunii de 10, de facto nu existe; prin urmare, contestarea unitãtii perfecte nu pote forma delipte de presa, neci nu pote trage in urm'a sa ce-va pedepsa.

Cele dise despre Croatia au locu intru tote si pentru Transilvania, care asemenea are teritoriulu seu separat si pusetiunea sa propria, fiindu-cã uniunea nu este resoluta, si asiã Transilvania nu se pote socoti a fi contopita cu Ungaria; prin urmare, nu pote fi oprita a vorbi despre autonomia ei.

D'in tote aceste se pote vedẽ, ca opiniunea comisiunii de 10 nu este aprobavãra.

Elia Macelariu: In lips'a de lege positiva, eu inca acceptezu principiulu statoritu prin comisiune, adeca cum ca onorab. casa se nu enuncie in decisiunea sa, ce o va face a sup'a numitiloru deputati, vinovatu seu nevinovatu, d'icu, eu inca acceptezu acestu principiu, inse trebe se observu, ca cu totulu in altu intielesu si cu una alta aplicatiune.

Deca voimu a ajunge scopulu duplu, — si trebe se voimu acest'a, — cum ca imunitatea deputatulu se fia garantata si ca, prin conservarea acestei imunitãtii, se fia aporata totodata independintia si libertatea camerei reprezentative, credu, onorabile casa, ca amu vatemã aduncu demnitatea corpului legelativu, daca in casuri de una asemenea importantia, dupa parerea comisiunei, ne amu restringe sfer'a nostra numai la a cercetã: Ore petitiunea, in carea

se cere concessiunea, este ea intru adeveru scrisa prin insu-si procurorulu? si, ore ci-meã seu delictulu, numitu prin elu, adãtu in legea nostra seu ba?

Cu una asemenea procedere nu vomu ajunge, nece unã nece altulu d'intre scopurile mentionate; celu putim d'icu modest'a mea parere, acest'a nu este imunitate, seu deca este, ea este numai una imunitate asemenea celei-a camerei, dupa procedur'a penale, se dã fia carui ostasiu, fia-carui d'igatoriũ financiale.

Onorab. casa, pentru ca se potemu enuncia, ca se verseza ore seu ba una vecsatiune nedreptã si, prin urmare, este ore a se dã seu a se denegã concessiunea? eu sum de parerea, ca este necungiuãratu de lipsa ca se ne demitemu la cercetarea subiectulu, cuprinsu in actulu de acusiatiune.

Dupa ce inse, in intielesulu conclusulu casei, nu potã face acest'a, renunciu de la cuventu si dechiaru, ca nu vin votisã.

Dupa d. Macelariu voi se graiesca d. Avram Tincu, inse, fiindu admoniatu de presedinte ca se restringa la obieptu, renuncia de la cuventu cu expresiunea: „constatezu dara, ca la acestu obieptu nu se pote vorbi.“

Mai vorbi, pre scurtu, d. Vladu si apoi veni lucrulu la votu, primindu-se — firesce — opiniunea comisiunei de diece.

Kerkápolyi ceti raportulu comisiunei centrali despre proiectele de lege privitorie la aperiarea tierelor, care se pune la ordinea d'ilei pre 30 l. c. si cu aceste-a siedintia se inchiaia pre la 2½ ore.

Transilvania.

Clusiu, 25/ 1868.

„Federatiunea“ semnalizase nu de multu, cumcã diariulu magiaru d'in Clusiu „Unio“, a incetatu si redactorele acestui-a a primitu redigerea diariulu magiaru de aici „Kolozsári Közlöny.“ De si este unu evinementu pre neinsemnatu acestu-a, totu-si nu strica, ca se-i dãmũ si noi faciã si tamãia reparatãti „Unio.“ Dumnea-ei a vedutu luminã d'ilei, cam deodata cu reinvierea constituionalismulu magiaru, modernu, portandu o colore oficiala, mascata inse prin foiã oficiala de publicatiuni, pre carca o aduceã ca adausu.

Insu-si numele acestui diariu, prevesteã, cumcã activitatea sa principale va fi indreptata pentru efeptuirea uniunii Transilvaniei cu Ungaria si in contra aversariloru acestei Uniuni, — in contra autonomistiloru ardeleni.

Se pote apoi pricepe caus'a pentru carea foia Unio, de la ivirea sa si-indreptase atentiunea principale asup'a Romaniloru ardeleni si a sup'a diaristice loru. De aici se pote apoi precepe si tonulu otulu cu care intimpinã Unio, cu tota ocaziunea, sicea mai nevinovata manifestatiune a Romaniloru, pre langa drepturile politice a le natiunei romane d'in Transilvania si reclamele in contra neindreptãtilor ce li se facu prin domni de la putere. Acestu diariu, a documentatu cu tota ocaziunea posibila, cumcã este inimicu dechiaratu alu Romaniloru, cumcã pre densi nu va ca se-i cunoscã de alta, decãtu de sclavi politici ai magiariloru. Deunde acestu spiritu dusmanosu in contra nostra? de unde atãta reutate in contra unu poporu loialu, credintiosu imperatulu si patriei sale? Cine inspira pre domnã Unio ca foia oficiala, la atãta invidia in contra Romaniloru, nu voiu se cercetezu asta data?! Atãta inse remane adeveru constatatu, cumcã in program'a sa, ce si o repetã, in fruntea mai fia carni numeru, se aflã si cuvintele „egalitate si frãtietate intre natiunãtãti, classe si confesiuni“ si cumcã togm'a acestu diariu, n'a lucratu nemieã pentru inaintarea acestoru factori de saluta publica, d'in contra, prin insinuãrile continue si batjocurele puse a sup'a romaniloru, a trantitu cãte una pedeca mare in drumulu infrãtãrei si impacarei pre multa dorite.

Cu totulu alta dreptiune luase facia cu romanii diariulu aristocraticu „Kolozsári Közlöny.“ Acestu diariu, de candu redigerea lui o conduceã Hal mágyi Sándor, luase facia cu noi unu tonu de apropiare, impaciutoriu si moderatu, asiã catu insu-si Georgiu Baritiu, pre meritulu nostru literatu si publicistu, cunoscũ, in numitulu literatu magiaru „unu barbatu, cu carele intielegerea nu ar' fi dora cu nepotintia.“ Dar' se vedi, ca dupa esirea la lumina a corespondintieloru ce cursera intre G. B. si H. S. audiai, — pre ici si colea printre magiaru d'in Clusiu invinuri a sup'a lui H. S. cumcã cocheteza cu Romanii, ba incepusera unii alu numi si oiahu!

Ce se dici la tote aceste-a, de catu cã frãtii nostri magiari, se supera pre aceia, cari ne si d'imbescu cãte odata, dupa ce nea palmuitu bine.

Nu poti se scii, ca ore tonulu ostilu alu lui „U.“ in contra Romaniloru, a adusu contopirea lui in „K. Közlöny“, seu dreptiunea impaciutoria a celui d'in urma a trasu dupa sine trecerea redigerei acestuiã

de sema despre totu ce s'au facutu in decursulu unui anu in cuprinsulu reuniunei si a face adunârilor acelor'a tote propunerile privitoare la prosperarea reuniunei. Socotelele de spese incuveniate mai antâiu de adunarea tienutala, le va tramite in totu anulu documentate in tota ordinea la comitetulu centralu spre aprobarea finala.

§. 17. Comitetulu tienutalu se alege pre unu anu, membrii lui suntu realegibili.

§. 18. Nici unu concludu alu adunârilor tienutali, ori alu comitetelor nu se va potè pune in lucrare mai inainte de a fi adusu la conosciencia comitetului centralu.

§. 19. Atâtu adunârile tienutali, câtu si comitetulu in siedintiele sale decudu, amesuratu §-lui 28, 1 si 31 d'in statute, dupa maioritata voturilor membriloru presenti.

§. 20. Comitetulu centralu va ingrigi, câ despre starea si activitatea reuniuniloru tienutali de prin tiera sê se dè d'in candu in candu publiculu informârile de lipsa prin organulu asociatiunei „Transilvani'a.”

§. 21. Comitetulu reuniunei eruedia in fiacare comuna curatu sêu mestecatulu romanescu patru (4) individi apti spre a inainta scopulu asociatiunei si d'in acestia compune in fiacarea atare comuna, câte o agentura comunala, statatoria d'in unu presiedinte, doi asesori si unu actuariu. Agentur'a acêst'a are de a servi de organulu alu asociatiunei aflatori in nemidilocita atingere cu poporatiunea respectiunei comune, in carea si-desvolta activitatea sa. Ea — adunanduse — conchiamata de presiedintele sêu si statuinduse de câte ori si candu va aflà de lipsa — va starul pentru inmultirea membriloru ai asociatiunei si reuniunei in comuna; va indemna la contribuiri pe sem'a fondului asociatiunei; va incassa banii de la cei ce i voru depune la dens'a si i va administrà fâra intardiare comitetului tienutalu; va propune acestui-a d'in candu in candu membrii de primitu in reuniune; va duce in deplinire tote ordinatiunile si dispositiunile comitetului tienutalu; va grigi de foiele periodice si de cartile, precum si de acele unelte ce voru veni de la comitetulu tienutalu pentru intrebuintiarea loru in comuna si le va tienè totudeun'a in stare buna; si in fine va face d'in candu in candu comitetulu tienutalu propunerile sale in interesulu asociatiunei.

§. 22. Agenturile aceste-a inca se compunu d'in membrii asociatiunei prevediuti cu diplome si in lipsa acestora in vreuna comuna d'in membrii solventi (§ 5 lit. b) ai reuniunei.

§. 23. Presiedintele agenturei, asesorii si actuariulu, se denumescu de câtra comitetulu tienutalu pre tempu nedeterminatu si se schimba prin acelu atunci, candu se va aflà de neaperatu de lipsa (trebuintia). Agentii acesti-a voru avè in siedintiele comitetului tienutalu votu numai consultativu.

§. 24. Despre obiectele ce le incredintieza comitetulu tienutalu vreunei agenturi si despre banii incasati de d'ins'a, ca prin cei patru membrii ai ei, este respundietoria cu averea acestor'a

§. 25. Atâtu comitetulu tienutalu, câtu si fia-care agentura are detorintia de a cuietà totu-deun'a tote primiriile de bani si de alte obiecte, ce li se incredintieza loru d'in orice parte.

Apoi despre tote va urmà in fine pe calea sa o cuietare publica in foi'a asociatiunei.

§. 26. D'in sumele ce voru incurge in cass'a tienutala preste anu, de pe la membrii solventi ai reuniunei (§. lit. b) prin daruri si alte isvore de venitu creande, comitetulu centralu in contielegere cu celu tienutalu va defige in totu anulu o parte pentru acoperirea trebuintieloru reuniunei tienutali si mai vertosu pentru procurarea midiloceloru cuprinse in §. 3.

§. 27. Toti membrii reuniunei voru avè dreptu a se folosi in modu egal de beneficiile ei fâra obligamentulu vreunei contribuiri la cass'a tienutala.

Voru potè ceti gratis scrisorile periodice si alte opuri ce vinu sêu castigat de câtra reuniuniune anume pontru comuna, sêu d'in colectiune tienutala de cârti, se voru impartesi gratis d'in oltai si vitiele nobilate in scol'a de pomi si de viaa a tienutului, si d'in orice alte producte, care se voru castigà in interesulu locuitoriloru; voru participà atâtu ei câtu si copii loru la inventiaturile teoretico-practice, in ori-ce ramu alu agronomiei si altoru scientie.

§. 28. Nemembrii se voru potè impartesi in orecare mesura de folosele produse de reuniune numai prelanga respunderea unei tacse moderate in folosulu fondului asociatiunei, pe carea o va fipsà comitetulu tienutalu.

§. 29. Adunârile tienutali potu eschido d'in sinulu reuniunei numai pre membrii ei solventi (§. 5 lit. b) in casurile prevediute in §. 37 alu statutelor asociatiunei.

§. 30. De orece fia-care reuniune tienutala este numai o parte intreganta, neseparabila d'in asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, se intielege, câ si averea ei intrega de orice natura si numire, este proprietatea asociatiunei, si la desfiintarea eventuala a unei atari reuniuni acea avere intra numai decâtu in posesiunea asociatiunei, avendu sê dispuna asupra ei dupa statutele acelei-a.

ROMANIA.

Ce este Senatul?

Una Superfetatiune constitutiunale.

Senatul este unu corpu ponderatoriu: intre cine si cine? Se intielege, câ nu intre Camera si poporu, aici nu are ce cautà. Intre Camera si Capulu

Statului? Se va interpune adica in lupt'a acestoru doue poteri. Dara, pentru ca interpositiunea lui sê aiba unu efectulu, urmedia sê fia si elu o potere. Ei, apoi acêst'a potere de unde o va luà? Lupt'a se presupune intre tiera si domnitoriu; Senatul este ori tiera, ori domnitoriu, ori nu este nici unulu neci alt'a. In cele d'antâiu casuri este o repetitiune inutile, o redundantia; in celu de alu doiela nu este nemicu.

XI.

In timpurile de fervele revolutiunaria s'a adoptatu mai totu-de-una sistem'a unei Camere unice. Acêsta s'a propusu si s'a primitu mai alesu, ca unu mediu poterosu de actiune. Multi adeverati liberali, tienendu de scol'a care crede, câ liberalismulu nu consta in resturnâri perpetue, punu in suspiciune sistem'a d'in caus'a ocaziunei in care s'a produsu.

Acum este adeveratu, câ una singura adunantia asecura cea mai rapeda si cea moi fidele manifestatiune a opiniunei publice. De aceea dâ celu mai potericu mediu de actiune unu guvernulu care se radîma pre acêsta opiniune, luminata si bine manifestata, precum urmedia sê face ver-ce guvernulu liberala. Asiè dara peccatulu sistemului este numai, câ s'a produsu sub bubuitulu tunuriloru revolutiunaria. Ide'a inse in sine nu este neci de cum revolutiunaria, este curatu, democratica; si aplicatiunea-i ar' potè d'in contra sê incoronedie unu edificiu politicu, care sê fia provenitoriu aperatu desguluirile revolutiuniloru. Acêst'a potè sê displaca celoru ce pescuiescu in apa turbura; d'in fericire inse ei suntu pucini la numeru.

Ca sê fimu drepti, aru trebui sê recunoscemu, câ s'a potutu, ca si Senatul sê aduca une-ori rezultate avantajoze. Nu mai departe, acum unu anu la noi a scapatu Curtea de Casatiune de nu s'a stramutatu la Jassi, ceea ce, pre langa alte consideratiuni, aru fi fostu o violatiune a Constitutiunei (Intitulatulu titlului 3, art. 36 si art. 125 combinati.) Candu inse s'ar' pune inainte avantajiele aduse une-ori, cauta sê punemu in computu si desavantajiele ce a potutu causà, osebitu câ urmedia sê ne dâmu sema esacta de impregiurârile particulare in cari s'au propusu. In genere inse se potè afirmà, câ neci una data, neci unu Senatu nu a scapatu una tiera d'intr'una situatiune periclosa, afara numai potè de Senatul Romei care nu are decâtu numele comune cu cele de asta-di.

Nu vomu intrà in discutiunea mecanismului electoralu alu Senatului. Nu vomu cercetà, daca urmedia sê fia ereditariu, pre vietia, sêu pre unu tempu marginitu; deca Senatorii, dîcundu Senatorii dîcu milordii, parii, dominiu sêu seniorii, sê fia numiti sêu sê se combine ambele sisteme cum a fostu dupa Statutu. Tote aceste-a suntu cestiuni secundarie, cari nu au importantia, decâtu deca se deslega afirmative cestiunea esistintiei. D'intr'unu felu de combinatiune sêu d'intr'altu s'a dedusu arguminte spre a demunstrà, câ Senatul este utile. Aici inse s'a comissu una grave erore. Una institutiune de va fi combinata intr'unu modu ore-care potè sê fia mai profitabile, pre candu combinata altu-felulu potè sê aduca chiaru rezultate desastroze. Dara mai antâiu de tote cauta sê ne intrebâmu, deca avemu nevoia de aceea institutiune, deca acele rezultate nu se potu dobendî prin cele ce suntu deja in fiintia.

Benjamin Constant singuru ne spune, câ opiniunile sale in privintia Camerei pariloru au variatu adesea. — Cu tote aceste adauga, câ nu au variatu atâtu, incâtu privesce necesitatea, pre câtu in privintia posibilitâtii de a introduce in Franci'a d'in diferite motive, cari depindu de caracterulu ecaritariu alu natiunii si d'in divisiunea pre mare a proprietâtii. Nu potemu sêu scimu a priori deca avemu noi in Romani'a elemente, cari sê asecure Senatului in fiintia una lunga durata, neci nu ne amu propusu a esamina acêst'a. Benjamin Constant dîceà: „fiindu câ esiste unu Senatu, acêst'a proba câ este posibilu; deca nu ar' existe, lu asiu crede imposibilu.” — Noi, terminandu, vomu dîce: fiindu câ esiste Senatul, nu vomu de asta-data sê cercetâmu, deca si câtu potè sê traiesca, neci cum se potè face ca sê nu mai existe. Acêst'a este una alta cestiune care urmedia sê fia tratata speciale.

G. P. Bacaloglu.

Sciri electrice.

Vieni'a, 28 iul. Cadavrulu negotiatoriului d'in Dresd'a, Wohlleben, se aflà asta-di in Dunare. Ucisulu fù despoiatu de toti banii, anelele si orologiuulu sêu. Vatemârile, cari se vedu pre cadavru, areta, câ Wohlleben numai dupa una resistintia puternica fù aruncatu in apa. Inca nu se scie, daca a venitu elu aici ca puscasiu.

Vieni'a, 28 iul. Mayr, redactore d'in Stuttgart, vorbì in banchetulu de asta-di: Noi consentîmu

toti, câ starea presente nu potè sê dureze multu in Germani'a, ea trebe sê se stramute. De la 1866 suntemu ingreunati cu impositate nesuportabili. Oratorele desvolta ide'a de triade, ca restituirea Germaniei de mediu-locu. (Sgomotu mare. Interruptiune.) Oratorele doresce una federatiune meridionale militare-politica. Elu dedica toastulu sêu restituirei patriei, si numai in Germani'a unita afla pentru venitoriu unu asilu alu libertâtii. Riby, d'in Thurgau, be pentru Vien'a. Trabert, redactore d'in Hanau, se dechiaru cu amaretiune a supr'a Prussiei, carea scose cu ajutoriu strainu pre Austri'a d'in Germani'a. Germani'a meridionale recunosce faptulu d'in 1866, inse nu ca una stare de dreptu, germanii trebe sê-si cascige dreptulu de a decide despre sine. Kôtschenberger, d'in Würzburg, be pentru amicitia austriaca-bavarese. King, d'in Meran, be pentru amorulu de patria.

Belgradu, 27 iul. Cei judecati la morte suntu urmatorii: Ljubomir, Paulu, Georgiu si Kosta Radovanovics, Lazaru Marics, Stanoje Rogics, Vidoje Tokovics, Bogosar Petrovics, Simeone si Svetozar Nenadovics, Anastasiu Atanackovics, Blagoje Petrovics, Andrea Vilotijevics si Ljubomir Tadic. Pentru esecutarea sentintieloru contr'a princ. Karageorgevics, Trifkovics si Stankovics se voru recerca judetiele magiare. Condamnatii fure condusi unulu câte unulu pentru a ascultà sentintia. Presiedintele publicà sentintiele, provocandu-se la §§-ii respectivi. Condamnatii ascultara cu tota liniscea sentintia pronunziata; singuru Svetozar Nenadovics a voitu sê vorbesca. Presiedintele inse i-a negatu cuventulu, apoi a clatitu clopotielulu pentru a dâ semnu, câ tribunallu si-a finitu siedintia. Singuru condamnatulu Josa Jeremics capetâ concessiunea de a potè apelà in tempu de trei zile. Toti consullii asistara la acestu actu; a fara de acêst'a una multime nespusa de poporu. Mai antâiu se curatî sal'a, si numai dupa aceea fure condusi condamnatii.

Belgradu, 28 iul. Asta-di demaneti'a, la 6 ore, fure impuscate, langa malulu Dunarei, cei patru-spre-diece condamnatii la morte. Multime nespusa i-a blastematu in mormintele loru.

Belgradu, 28 iuliu. Sub esecutiune se intemplà una nenocire. Oficierulu comandante, care prin neobservare se aflà in apropiarea unei gropu pentru esecutati, fù lovit in frunte de unu glontiu ce sarì indereptu de pre furcele, la cari erà legatu delincențele, si remasa indata mortu.

Parisi, 27 iul. Corpulu legelativu a acceptatu intregulu budgetu pentru anulu 1868 cu 199 voturi contr'a 14, si intregulu budgetu extraordinariu pentru 1869 cu 209 voturi contr'a 15. Mane se va incepe desbaterca a supr'a proiectulu de lege pentru imprumutu.

Londra, 28 iul. Regi'a, principele si principes'a de corona d'in Prussia suntu asteptati la inceputulu lui septemvre in Windsor.

Vieni'a, 28 iul. Imperatulu va merge joi ser'a in porticulu de serbatoria, unde si elu va luà parte la puscare. Asta-di contele Taaffe fù de facia in porticulu serbatorescu. — 348 de studinti d'in Berolinu tramisera aici unu telegramu, in carea revoca insolint'a loru adresa, cunoscuta la tempulu sêu.

Londra, 27 iuliu. In siedintia de asta-di a casei de giosu, Otway anuncià interpelatiunea, cum câ are lordulu Stanley ce-va cunoscentia despre atare aliantia afirmativa antiprusesca intre Franci'a, Belgi'a si Oland'a. Secretariulu de statu pentru India, Sir Northcote, presintà budgetulu Indiei. Camera aprobà propunerile lui Northcote.

Vieni'a, 28 iuliu. La serbatori'a puscasiloru, Romani'a inca fù represintata prin 30 de insi, intre cari numimu pre Ghica, Brailoiu si Cornescu, cu coloru natiunali romane. Intrandu in sala, li-se adresà d'in tote pârtile „Hoch;” respunsulu represintantiloru Romaniei fù: „Sê traiesca Romani'a!”

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.